

INHOUDSOPGAVE

Woord van de voorzitters	1
Structuur	6
Raad van bestuur.....	6
Samenstelling	6
Vergaderingen	8
Secretariaat	8
Personneelsproblematiek	8
Digitalisering en oprichting van een gegevensbank	9
Nieuwe website.....	10
Vernieuwend instrument: de cel voor onderzoek naar de sociale netwerken en internet	10
Onderzoek in open source en de moeilijkheden daarbij	11
Bibliotheek	12
Algemeen	12
Structuur	13
Collectie.....	14
Bibliotheek 3.0	14
Toegankelijkheid en raadpleging	14
Administratieve coördinatiecel (ACC)	15
Wettelijk kader en opdrachten	16
Algemeen	16
Wettelijke opdrachten	17
Bevoegdheidsgebied	18
Statistieken en categorieën	20
Inleidende opmerkingen	20
Cyclus van een vraag	21
Categorieën van vraagstellers.....	21
Onderwerp van de vragen.....	22
Meldingen aan de overheidsinstanties	24
Parlementaire vragen.....	25

Waargenomen tendensen	29
Aanhoudende getuigenissen van het publiek over spiritueel en seksueel misbruik.....	29
Verwerping van de conventionele geneeskunde.....	30
Ontplooiing van het 'ik' tegenover het 'wij'.....	30
Vrouwonvriendelijk en masculinistisch discours	31
Conversietherapieën	32
Het heilige vrouwelijke.....	32
'Anti-establishment'-organisaties, soevereine burgers en ecodorpen	32
Naar nieuwe vormen van sektarische uitwassen?	
Artificiële intelligentie (AI) en religieuze en spirituele organisaties	33
Werking van het Centrum.....	34
Budget en logistiek.....	34
Verandering in de follow-up van de vragen.....	34
Beheer van vragen en gesprekken	35
Samenwerking met autoriteiten en partners	36
Gerechtelijke procedure tegen het IACSSO	37
Pogingen om het Centrum te bespelen	37
Fiches.....	38

WOORD VAN DE VOORZITTERS

GUY RAPAILLE

Voorzitter

LUC WILLEMS

Vicevoorzitter

Geachte heer, mevrouw,

Al 25 jaar!

Met grote trots richten wij ons nu via dit activiteitenverslag tot u om het 25-jarig bestaan van het Informatie- en Adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties (IACSSO) te vieren. Ons centrum heeft zich sinds zijn oprichting opgewerkt tot een instelling die uitblinkt op het vlak van informatie over de sektarische ontsporing binnen spirituele, religieuze of zich als dusdanig beschouwende organisaties. Onze instelling heeft niet alleen de tand des tijds doorstaan, maar heeft zich ook weten aan te passen en te ontwikkelen in het licht van complexe en steeds veranderende uitdagingen.

Sektarische ontsporing in volle ontwikkeling

Sinds ons vorige verslag zijn wij voor uitdagingen komen te staan die bijzondere aandacht vereisen. In de loop der jaren is het IACSSO getuige geweest van de complexe evolutie van de sektarische ontsporing, van duidelijk omliggende organisatiestructuren naar steeds veranderende virtuele entiteiten. Het valt niet te ontkennen dat de verraderlijke aard van de sektarische ontsporing een gesofisticeerd traject heeft gevolgd, dat vaak moeilijk te begrijpen is, maar toch vreselijk actueel is. Die evolutie uit zich in het aantal vragen om informatie die het Centrum dagelijks ontvangt alsook in de inhoud ervan.

Het internet heeft een aanzienlijke impact op het fenomeen van de schadelijke sektarische organisaties gehad, en heeft die nog steeds. Zozeer zelfs dat we kunnen spreken van een vorm van **'dematerialisering'** van het fenomeen. Waar bevindt zich de persoon die de boodschappen verspreidt? In welk land, of zelfs op welk continent? Mogelijk komt die boodschap bij duizenden mensen terecht. Ook hier is de vraag: waar bevinden zij zich? Kunnen we nog stellen dat het gaat om een organisatie in de zin van de wet? 'Aanhangers' die ver van elkaar wonen, praten met elkaar en wisselen van gedachten zonder elkaar fysiek te zien. Dat alles in verbinding met de 'leider', die de groep stuurt. Dat betekent echter niet dat leden niet langer op traditionele wijze met elkaar in contact staan. Veel bewegingen geven nog de voorkeur aan interpersoonlijke ontmoetingen.

COVID-19 heeft gewerkt als een destabiliserende katalysator, die heeft geleid tot een verontrustende toename van schadelijke sektarische organisaties die zich **tegen het establishment** hebben gekeerd en het **complotdenken** van een grotere voedingsbodem hebben voorzien. In deze tijd van pandemie hebben enkele individuen zichzelf uitgeroepen tot 'genezers', waarbij ze profiteren van de collectieve angst om polariserende ideologieën te verspreiden en de gevestigde wetenschappelijke inzichten te verwerpen. Hun enige doel is controle te hebben over – soms kwetsbare – mensen door hen simplistische verklaringen aan te reiken. Die opportunistische bewegingen met een gemengd spiritueel tintje zijn selectief omgegaan met informatie, waarbij enkel dat wat hun complottheorieën kon voeden in aanmerking werd genomen. Dat heeft tragische en alarmerende gevolgen gehad: er zijn aanhangers ziek geworden en zelfs overleden nadat ze de medische aanbevelingen in de wind hadden geslagen. Anderen hebben niet alleen de medische informatie en de richtlijnen van de autoriteiten in vraag gesteld, maar hebben ook het bestaan zelf van de staten, die als onwettig worden beschouwd, verworpen. Er valt te vrezen voor nieuwe ontwikkelingen van dat fenomeen van de 'soevereine burgers', waarin ongetwijfeld politieke extremen zullen samenkomen. Het Centrum heeft een aantal van die organisaties vroegtijdig geïdentificeerd en gedetailleerde meldingen aan de autoriteiten overgezonden, zoals in de wet is bepaald.

In de interacties met het publiek heeft het IACSSO een groeiende bezorgdheid gedocumenteerd met betrekking tot de steeds toenemende **vrouwonvriendelijke gevoelens** in spirituele en religieuze kringen.

"De vrouw maakte geen deel uit van Gods oorspronkelijke plan, anders dan teven en kippen, die wel tot de oorspronkelijke schepping behoren. Ze is een voortbrengsel van de man en het laagste binnen de schepping."

"Het officie van de vrouw wordt - net als het homohuwelijk - door de organisatie beschouwd als een van de ergste uitwassen van de eindtijd." (vertaling)

Bron: zelfverklaarde christelijke organisatie die pamfletten uitdeelt in België

Die trend beperkt zich niet tot face-to-face-interacties, maar breidt zich duidelijk ook uit in de virtuele wereld, waar de *'manosfeer'* – een onlinesubcultuur – een polariserend, soms haatdragend discours actief aanmoedigt en aanzet tot fysiek en verbaal geweld tegen vrouwen. De onlinegemeenschappen – ideologische, religieuze of spirituele bubbels op de digitale platformen – verergeren die fenomenen door echokamers te creëren waarin de vrouwonvriendelijke en masculinistische

discours elkaar versterken, zonder tegenspraak van buitenaf.

In antwoord op al die ontwikkelingen heeft ons centrum zijn strategieën aangepast en zijn toepassingsgebied herbekeken om proactief te kunnen inspelen op de informatiebehoeften van het publiek, de autoriteiten en de media. Wij krijgen steeds te maken met mensen die het slachtoffer denken te zijn van uitwassen van bepaalde bewegingen en die vaak in grote nood verkeren. Een specifieke **psychologische begeleiding** van die mensen lijkt ons onontbeerlijk, zoals aangegeven in onze aanbeveling van 26 juni 2023.

Tot slot stellen de opkomst en uitrol van artificiële intelligentie ons sinds enkele maanden voor nieuwe vragen in de context van religiositeit en spiritualiteit. We stellen vast dat er nieuwe vormen van geloofsuiting opduiken, die in de media worden verspreid via geavanceerd technologieën. De grens tussen technologische innovatie en de spiritueel-religieuze ruimte vervaagt, wat cruciale ethische en maatschappelijke vragen doet rijzen waarop ons centrum wel proactief móét antwoorden. Wat zouden bijvoorbeeld indicatoren zijn die wijzen op sektarische uitwassen in het metaversum? Hoe moet het publiek worden geïnformeerd over misdrijven gepleegd door een spirituele of religieuze groepering van avatars in een virtuele wereld?

Ontwikkelingsassen van het IACSSO

De uitvoering van de opdracht van het IACSSO gaat veel verder dan de ‘loutere’ verzameling van gegevens en het kritische onderzoek van de bronnen. Het is ook een kwestie van een grondig begrip te hebben van de mechanismen van die mistige organisaties en van de psychologische, sociologische, economische en zelfs politieke dynamieken, maar ook en vooral een kwestie van de inherente risico's op uitwassen op te sporen. Ons engagement inzake transparantie, neutraliteit en preventie is onwrikbaar en vormt de leidraad van onze acties om de samenleving bewuster te maken van en beter te beschermen tegen die hardnekkige fenomenen.

Tijdens deze scharnierperiode heeft het IACSSO zijn rol als essentiële referentiebron weten te consolideren, dankzij vruchtbare partnerschappen met andere federale instellingen en internationale organen en door vernieuwende instrumenten te ontwikkelen om de complexe uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden beter aan te pakken.

Zo heeft het Centrum zijn contacten uitgebouwd met de Belgische en Europese politiediensten waarvan het regelmatig vragen krijgt over concrete gevallen. Het biedt die diensten ook gerichte opleidingen aan om hen te helpen hun wettelijke opdrachten zo goed mogelijk uit te voeren.

Nadat de Veiligheid van de Staat jarenlang geen schadelijke sektarische organisaties meer had opgevolgd – een van haar wettelijke opdrachten –, is ze er sinds enkele maanden weer mee van start gegaan. Er vinden nu vruchtbare en constructieve uitwisselingen tussen de diensten plaats, waardoor de sektarische ontsporing opnieuw op de agenda staat. Dat is een zeer positieve evolutie. Voorts had ook de Administratieve coördinatiecel (ACC) – die als kernopdrachten heeft om maatregelen voor te stellen, acties van de bevoegde overheidsinstanties te coördineren en de samenwerking te verbeteren teneinde de sektarische ontsporingen te bestrijden, en waarvan het IACSSO geen lid is – te kampen met ‘lethargie’, aangezien ze al zeven jaar niet meer was samengekomen. Op 14 september 2023 werd er dan een vergadering georganiseerd op initiatief van de procureur-generaal van Brussel, die voorzitter is. Inmiddels staan er ook al andere vergaderingen op de agenda. Ook dat is een zeer positieve evolutie.

Op internationaal niveau werd een belangrijke inspanning goedgekeurd om uitwisselingen met buitenlandse tegenhangers van het IACSSO (Duitsland, Canada, Frankrijk, Italië, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten enz.) op te starten en te ontwikkelen, waardoor we onder meer beter in staat zijn nieuwe sektarische fenomenen op te sporen.

Tot slot hebben we een cel 'sociale netwerken' opgericht zodat we nog beter informatie kunnen opzoeken. Momenteel bevindt ze zich nog in een embryonale fase, maar ze zou moeten groter worden wanneer er menselijke middelen beschikbaar zijn.

Het knelpunt: menselijke middelen

Sektarische uitwassen winnen terrein: ze spelen in op technologische vooruitgang en nestelen zich in de scheuren in onze hedendaagse samenleving. Het IACSSO wil zich zo goed mogelijk kwijten van zijn opdrachten, maar kan enkel voor het publiek, de autoriteiten en de media opkomen met voldoende personeelsleden en middelen. Het kampt echter al ruim tien jaar met een personeelstekort.

Hoewel onze personeelsleden buitengewoon gemotiveerd en toegewijd zijn, zagen we ons door het langdurige tekort genoodzaakt om onze planning bij te sturen en ons – in samenspraak met de raad van bestuur – toe te spitsen op de meest prioritaire doelstellingen om ons zo goed mogelijk te kwijten van onze wettelijke opdrachten. Dat dit het eerste activiteitenverslag in zes jaar tijd is, spreekt boekdelen.

Voor de Nederlandstalige analisten en juristen is de situatie momenteel bijzonder hachelijk. Deze betreurenswaardige situatie, die overigens geregeld aan de kaak wordt gesteld in parlementaire vragen, ondergraaft ons vermogen om te voldoen aan de behoeften van het Nederlandstalige deel van de bevolking. Dat is niet alleen schadelijk, maar ook onaanvaardbaar, omdat zo onze opdracht om de bevolking te informeren en te beschermen rechtstreeks wordt getroffen, waardoor we voor een groot deel van de samenleving maar beperkt toegankelijk zijn. We blijven ons inspannen tegenover de personeelsbeheerders zodat we tot een oplossing kunnen komen, want we zijn er ons terdege van bewust dat dit een dringende kwestie is en dat we de gehele bevolking met dezelfde kwaliteit ten dienste moeten kunnen staan.

De oplossingen tot dusver zijn niet afdoende gebleken om weer tot een gezonde toestand te komen. Zo bleken de wervingen op korte termijn (met Rosettacontracten) aan de inefficiënte kant, want er is behoorlijk veel tijd in opleidingen gekropen terwijl we er maar vrij kort de vruchten van hebben kunnen plukken.

Tot slot mogen we ook niet uit het oog verliezen dat de personeelsleden een psychosociale last dragen doordat ze dag in dag uit in aanraking komen met personen in nood, en die last kunnen ze met niemand delen door het personeelstekort.

Ter afsluiting willen we graag onze dank betuigen aan de raad van bestuur en de personeelsleden, en ook aan alle personen, instellingen en organisaties van het maatschappelijk middenveld die door de jaren heen het IACSSO mee hebben uitgebouwd tot een succesvolle en gereputeerde organisatie. In een kwarteeuw tijd hebben we sprongen gemaakt, zaken bijgeleerd en hebben we ons met daadkracht aan onze opdracht gewijd. Die trend willen we voortzetten. We zien de toekomst voorzichtig optimistisch maar vastbesloten tegemoet, in de wetenschap dat waakzaamheid en samenwerking essentiële hoekstenen blijven om de grondvesten van onze democratische samenleving te vrijwaren. Nu we 25 kaarsjes mogen uitblazen, nemen we graag even de tijd om terug te blikken op ons verleden, maar kijken we de toekomst ook vastberaden tegemoet, met veel zin om nieuwe uitdagingen aan te gaan met dezelfde energie en toewijding die in onze geschiedenis al typerend voor ons zijn gebleken.

Guy RAPAILLE
Voorzitter

Luc WILLEMS
Vicevoorzitter

STRUCTUUR

Het IACSSO is samengesteld uit een raad van bestuur, een secretariaat en een bibliotheek.

Raad van bestuur

Samenstelling

Het Centrum bestaat uit acht vaste leden en acht plaatsvervangende leden die met een tweederdemeerderheid door de Kamer van volksvertegenwoordigers worden aangewezen (art. 4, § 1, van de wet van 2 juni 1998).

Periode van 1 januari 2017 tot 17 september 2020

De leden van het IACSSO zijn in de plenaire vergadering van 20 december 2012 van de Kamer van volksvertegenwoordigers benoemd voor een mandaat van zes jaar dat eenmaal hernieuwbaar is.

Vaste Leden	Plaatsvervangende leden
dhr. Luc WILLEMS (N) - Voorzitter	mevr. Kathleen JANSEN (N)
dhr. Hendrik PINXTEN (N)	dhr. Olivier FAELENS (N)
dhr. Peter DE MEY (N)	dhr. Bert BROECKAERT (N)
dhr. Rao BALAGANGADHARA (N)	dhr. Johan DETRAUX (N)
dhr. Roland PLANCHAR (F) - Vicevoorzitter	dhr. Jean-François NANDRIN (F)
dhr. Gérard DE CONINCK (F)	dhr. Dany LESCIAUKAS (F)
dhr. Jean-François HUSSON (F)	mevr. Mireille STALLMASTER-DEGEN (F)
dhr. Éric ROBERT (F)	dhr. Stéphane CÉLESTIN (F)

Vanaf 27 maart 2017 is de heer Dany LESCIAUKAS, overeenkomstig artikel 4, § 5, van de wet van 2 juni 1998, aangesteld als vast lid naar aanleiding van het overlijden van de heer Gérard DE CONINCK.

Vanaf 17 september 2020

De Kamer van volksvertegenwoordigers is tijdens de plenaire zittingen van 2, 9, 16 juli en 17 september 2020 overgegaan tot de benoeming van de nieuwe leden van de raad van bestuur van het IACSSO.

Vaste Leden	Plaatsvervangende leden
dhr. Guy RAPAILLE (F) - Voorzitter	mevr. Mireille STALLMASTER-DEGEN (F)
dhr. Thierry WERTS (F)	dhr. Eric BRASSEUR (F)
dhr. Eric ROBERT (F)	dhr. Jean-François HUSSON (F)
dhr. Dany LESCIAUSKAS (F)	mevr. Béatrice VAN DE PUT (F)
dhr. Luc WILLEMS (N) - Vicevoorzitter	dhr. Rik PINXTEN (N)
dhr. Frank JUDO (N)	dhr. Olivier FAELENS (N)
dhr. Bert BROECKAERT (N)	dhr. Peter DE MEY (N)
mevr. Yvette DE WEYER (N)	dhr. Tom RUYSSCHAERT (N)

In memoriam – Overlijden van Roland Planchar, voormalige vicevoorzitter (23/04/2021)

Journalist Roland Planchar, oudgediende bij La Libre Belgique en Le Vif, is op 62-jarige leeftijd overleden. Hij is zijn loopbaan begonnen bij de Gazette de Liège als fotograaf, alvorens hij redacteur werd. In het begin van zijn carrière bij de geschreven pers werkte hij met name mee aan een diepgaand onderzoek rond Norman William, de goeroe van de Ecoovie-beweging (in het kasteel van Sainval

te Tilff) die het vertrouwen wist te winnen van een Luikse schepen toen rood-groen daar in de jaren 80 aan de macht was. Hij kreeg een dermate goede kijk op ‘schadelijke sektarische groeperingen’ dat hij officieel aan de slag zou gaan als vicevoorzitter bij de instelling die door de Belgische regering gemachtigd was om dergelijke verschijnselen in de gaten te houden en te melden. Hij volgde de zaken-Dutroux en Fourniret van nabij. Hij stond erom bekend er uitstekende contacten bij de Veiligheid van de Staat op na te houden en volgde verschillende terrorismedossiers op de voet” (vertaling) ¹.

¹ Bron: <https://www.rtbef.be/article/deces-de-roland-planchar-figure-du-journalisme-d-investigation-10745662>

Vergaderingen

Volgens het huishoudelijk reglement van het IACSSO moet de raad van bestuur minstens achtmaal per jaar vergaderen.

Hieronder vind je een overzicht van het aantal vergaderingen van de leden van de raad van bestuur per jaar:

- tienmaal in 2017 - negenmaal in 2018 - negenmaal in 2019 - negenmaal in 2020;
- tienmaal in 2021 - negenmaal in 2022 - negenmaal in 2023

Dit is de gelegenheid bij uitstek voor uitwisselingen tussen de bestuurders en het secretariaat. Hoewel plaatsvervangende leden geen stemrecht hebben, nemen de meesten net zoals de vorige jaren actief deel aan de vergaderingen, waardoor ze hun deskundigheid actief verlenen bij de werkzaamheden en punten die in de vergadering aan bod komen.

Secretariaat

Personneelsproblematiek

De directeur, mevrouw Kerstine VANDERPUT, heeft haar ambt opgenomen op 16 oktober 2017. De benoeming van de directeur volgt op een periode waarin de post vacant was, aangezien de vorige directeur, de heer Eric BRASSEUR zijn ambt had verlaten op 31 maart 2016. Het secretariaat van het IACCSO bestaat uit personeel dat door de FOD Justitie ter beschikking wordt gesteld na goedkeuring van de raad van bestuur. In de periode 2017-2023 zijn er veel mensen weggegaan/bijgekomen in de dienst, met name door de werving van personeel met startbaanovereenkomsten.

Eind 2023 bestond de dienst uit:

- vijf ambtenaren van niveau A (de directeur, twee analisten, een analist-jurist en een bibliothecaris),
- twee ambtenaren van niveau B (data-analisten),
- een ambtenaar van niveau C (een secretaris).

Zoals in het vorige verslag stond, moet het secretariaat, dat oorspronkelijk minstens twaalf personen moest tellen bij de oprichting ervan in 1998, nog steeds worden aangevuld in de Nederlandse taalrol om ervoor te zorgen dat er binnen de dienst evenveel Franstaligen als Nederlandstaligen zijn.

De raad van bestuur heeft de personeelsdienst van de FOD Justitie en het kabinet van de minister van Justitie meermaals gewezen op het belang van die wervingen, zowel voor de kernopdrachten van het Centrum als voor het welzijn van het personeel, en heeft gevraagd om ze op te nemen in de categorie van prioritaire wervingen van de FOD Justitie, zij het zonder succes. Naar aanleiding van die chronische situatie heeft de raad van bestuur zich ten aanzien van verschillende autoriteiten van de FOD Justitie meermaals bevreemd getoond voor de gezondheid van de ambtenaren van het IACCSO, in het bijzonder met betrekking tot de psychosociale belasting van het werk en de funeste gevolgen ervan voor de fysieke en/of mentale gezondheid van het aanwezige personeel (uitputting en burn-out).

Door de precaire situatie van het IACCSO op het gebied van personeel moesten verschillende ontwikkelingsprojecten helaas worden opgeschort of beëindigd (zie hieronder).

Digitalisering en oprichting van een gegevensbank

Naar aanleiding van de goedkeuring van het '*strategisch plan van het IACCSO 2.0*' op 29 januari 2018 en de '*Strategische oriëntatie van de gegevensverzameling 2018/2020*' door de raad van bestuur op 26 februari 2018 heeft het IACCSO beslist tot een ambitieus plan in twee opeenvolgende stappen: de digitalisering van zijn archief en de oprichting van een performante gegevensbank.

Tweeënhalf jaar later heeft een 'Scan Team', dat bestaat uit twee Franstaligen en twee Nederlandstaligen die met een startbaanovereenkomst (Rosetta) van niveau C zijn aangeworven, zich toegelegd op de eerste fase van het project, te weten de digitalisering van het archief van het IACCSO. Die vond plaats van oktober 2020 tot oktober 2022.

Er werd een methodologie voor de bewaring van de gegevens uitgewerkt met een registratie- en opslagproces dat identiek is voor alle documenten:

A presentation slide titled 'Stappenplan: archiefbeheer' (Step-by-step plan: archive management). The slide features the IACCSO logo on the top left and the CIAOSN logo on the top right. The content is organized into two main sections, 'Fase 1:' and 'Fase 2:', each with a list of tasks. 'Fase 1' includes scanning, identifying, registering, and archiving documents, and ends with '=> Uitwerking van een registratieprocedure = OK'. 'Fase 2' includes selecting software, creating the database, coding documents, and connecting entities, and ends with '=> Uitwerking van een coderingsprocedure !!!!!'. The slide has a dark blue background with a lighter blue curved shape on the right side.

IACCSO **Stappenplan: archiefbeheer** **CIAOSN**

Fase 1:

- Het volledige archief scannen en registreren
- De dubbels identificeren en verwijderen
- De documenten die reeds geregistreerd zijn op het netwerk hernoemen
- - De registratie van alle documenten uniformeren
- AVG

=> Uitwerking van een registratieprocedure = **OK**

Fase 2:

- Selectie/aankoop applicatie gegevensbank (ICT-dienst Justitie)
- Oprichting van een gegevensbank
- Codering van alle documenten
- Doelstellingen: de entiteiten met elkaar verbinden en de transversale identificeren

=> Uitwerking van een coderingsprocedure !!!!!

Helaas kon de eerste fase van het project niet worden afgewerkt doordat het personeel niet werd vernieuwd en door moeilijkheden op het stuk van het tweetalige kader. Niettemin konden er **bijna 35 000 documenten** worden gedigitaliseerd, wat neerkomt op ongeveer 75 % van het archief. Sommige complexe en volumineuze dossiers konden niet worden gescand en andere konden niet worden gecontroleerd omdat er geen Nederlandstalige analisten waren.

De historiek, de resultaten en de uitdagingen van dit digitale project werden op 22 oktober 2022 voorgesteld aan de raad van bestuur, die ontgoocheld zei te zijn doordat er geen nieuwe perspectieven waren wat de werving van personeel betreft en die dan ook betreurt dat er geen doeltreffende en performante gegevensbank werd opgericht.

Nieuwe website

De huidige website van het IACCSO werd in 2004 opgericht door de secretaris van het Centrum. In oktober 2018 werd aan een verzoek om evaluatie van de informaticabehoeften van het Centrum dat werd ingediend bij de ICT-dienst van de FOD Justitie, jammer genoeg geen gevolg gegeven wat betreft de oprichting van een nieuwe website voor het IACCSO.

In 2023 werd een data-analist geworven voor de cel sociale netwerken/internet die zich bezighoudt met de constructie van een nieuwe website. Omdat de ICT-dienst van de FOD Justitie in april 2023 weer werd ingeschakeld voor de technische aspecten, hopen we dat dit nieuwe instrument uiterlijk tegen maart 2024 zal worden ingevoerd.

Vernieuwend instrument: de cel voor onderzoek naar de sociale netwerken en internet

Naar aanleiding van de goedkeuring van het ***‘strategisch plan van het IACCSO 2.0’*** op 29 januari 2018 en de ***‘Strategische oriëntatie van de gegevensverzameling 2018/2020’*** door de raad van bestuur op 26 februari 2018 heeft het IACCSO beslist om een cel op te richten voor het onderzoek van open informatie op de sociale netwerken en, breder, internet. De afgelopen vijf jaar werden gekenmerkt door een exponentieel groeiende en snelle evolutie naar de virtuele wereld van spirituele, religieuze of zich als dusdanig beschouwende groeperingen.

Dat onderzoek heeft enerzijds tot doel de analisten informatie te verschaffen over die organisaties, en anderzijds om nieuwe trends en werkwijzen in de sektarische ontsporing te identificeren. Om het onderzoek te systematiseren werd in samenspraak met de analisten een overzicht van de verschillende aandachtspunten uitgewerkt. Het profiel van de functie data-analist vergt levendig, nieuwsgierig, meertalig en gestructureerd personeel dat de specifieke kenmerken van de sektarische ontsporing begrijpt en zich zeer op zijn gemak voelt in de digitale wereld. Het is moeilijk om opleidingen voor dit type profiel te vinden, hoewel dat toch nodig is.

In nauwe samenwerking met de analyse heeft de cel zich zeer doeltreffend getoond en konden dankzij haar onderzoek transversale fenomenen zoals QAnon, de beweging van de soevereine burgers en andere vroegtijdig worden geïdentificeerd.

Bovendien heeft het werk van deze cel, die vandaag onmisbaar is voor de informatieopdracht van het IACCSO, ook zeer veel uitdagingen geïdentificeerd, inzonderheid op wetgevingsgebied, met betrekking tot de toegang tot de informatie en het beheer ervan. Bijvoorbeeld:

- ‘hoe kan instantinformatie worden opgeslagen?’,
- ‘de verstoringen door kunstmatige intelligentie bij het verzamelen van informatie’,
- ‘hoe kan fake news worden geïdentificeerd in het kader van sektarische ontsporing?’ en nog vele andere.

Tegenwoordig bestaat deze cel uit twee data-analisten.

Onderzoek in open source en de moeilijkheden daarbij

Voor de opmaak van de adviezen, publieke nota's en antwoorden op de verzoeken om informatie verzamelt het IACCSO alle open informatie, met andere woorden informatie die verkregen is van een publieke informatiebron: kranten, websites, publiek toegankelijke officiële gegevens, wetenschappelijke/academische publicaties, commerciële gegevens ... Het IACCSO ziet erop toe dat de gegevens met inachtneming van de wet worden verzameld.

Ondanks de invoering van methodologieën voor de gegevensverzameling stuit het IACCSO op verschillende moeilijkheden, inzonderheid bij het onderzoek op de sociale netwerken:

- **Beperkte toegang:** Op websites zoals Facebook en Instagram zijn veel informatie en publicaties niet toegankelijk wanneer je niet aan een account verbonden bent. Aangezien het IACCSO niet gemachtigd is tot infiltratie, heeft het dus geen toegang tot die inhoud tenzij die openbaar is.
Overigens worden het informaticamateriaal en het netwerk en de verbindingen van het IACCSO beheerd door de FOD Justitie, waarvan de veiligheidsregels ons bepaalde beperkingen opleggen.
- **Evaluatie van de bronnen:** Een ander probleem bij de gegevensverzameling is de betrouwbaarheid en de validiteit van de bronnen. Soms kan informatie niet getoetst worden of is ze slechts zichtbaar op een blog of in een krant met onafhankelijke externe bijdragers.
- **Beperkt instrumentarium:** Sinds enkele maanden gebruiken we een zoekmachine om op bepaalde trefwoorden toe te zien via waarschuwingen van Google, Twitter-publicaties en webpagina's. Dat is een doeltreffend instrument om toe te zien op de pers, maar het blijft beperkt voor specifiek onderzoek aangezien het geen onderscheid maakt tussen de verschillende bronnen (persartikelen, blogs, forum ...).
- **Nieuwe vorm van opslag van de bronnen:** Omdat de online informatie op elk moment kan verdwijnen en/of worden aangepast, is het belangrijk dat het IACCSO de gegevens die het gebruikt voor de opmaak van bijvoorbeeld zijn publieke nota's, opslaat. Dat brengt een aanzienlijke werklast met zich mee en zou op termijn problemen kunnen opleveren wat de opslag betreft. Pagina's met afbeeldingen en video's zijn immers volumineuze bestanden die meer ruimte innemen op het netwerk.
Verkeerde links, webpagina's die niet meer bestaan of die gewijzigd zijn vormen een uitdaging waarmee we vaak te maken krijgen. Het komt ook vaak voor dat een organisatie van naam of domein verandert.
- **Moeilijkheid om informatie te verzamelen over organisaties die online actief zijn:** Terwijl sommige organisaties nauwelijks online aanwezig zijn, zijn andere daarentegen louter 'virtueel' actief, wat wil zeggen dat ze enkel op het internet bestaan en dus niet in de 'echte' wereld. Ze zijn erg actief online en delen informatie via verscheidene kanalen (internetpagina's, Facebook, Odysee, Telegram, Twitter, YouTube enz.). Dat betekent dat we een overvloed aan informatie moeten verwerken, en daarbovenop komt nog het tunnel- en algoritmisch effect van informaticatools die zoekresultaten in bepaalde richtingen sturen.

De opkomst en uitrol van artificiële intelligentie (AI) stellen ons voor nieuwe vragen in de context van religiositeit en spiritualiteit. We stellen vast dat er nieuwe vormen van geloofsuiting opduiken die worden gefinancierd via geavanceerde technologieën zoals blockchain of cryptovaluta. De grens tussen technologische innovatie en de spiritueel-religieuze ruimte vervaagt, wat cruciale ethische en maatschappelijke vragen doet rijzen die het IACSSO móét bestuderen. Wat zouden bijvoorbeeld indicatoren zijn die wijzen op sektarische uitwassen in het metaversum? Hoe en waar moet je het publiek informeren over de risico's op misdrijven door avatars uit een virtuele spirituele of religieuze groepering?

Bibliotheek

Algemeen

In het licht van zijn wettelijke informatie- en adviesopdracht verzamelt het Centrum alle noodzakelijke informatie en beschikt het over een bibliotheek met een zeer gevarieerd aanbod aan naslagwerken, van multidisciplinaire academische uitgaven (op het gebied van sociologie, filosofie, recht, psychologie, criminologie ...) tot kritische publicaties en monografieën over religieuze, spirituele of zich als dusdanig beschouwende bewegingen, getuigenissen evenals boeken en andere publicaties afkomstig van die bewegingen zelf. Er zijn zelfs strips voor de jeugd!

De bibliotheek – voor veel bezoekers een expertisecentrum – telt momenteel ruim **12 600 naslagwerken** in verschillende talen, waaronder het Nederlands, Frans, Duits en Engels, en evolueerde geleidelijk aan tot een van de grootste Europese bibliotheken rond de sektarische ontsparing, een knappe prestatie.

Dit uitgebreid en evenwichtig kennisinstrument is toegankelijk voor een groot aantal mensen (leerlingen, studenten, onderzoekers, leken, pers, artiesten enz.), die zich op die manier een eigen mening kunnen vormen over de bewegingen waarover ze vragen hebben. De naslagwerken zijn gerubriceerd, van algemeen tot specifiek.

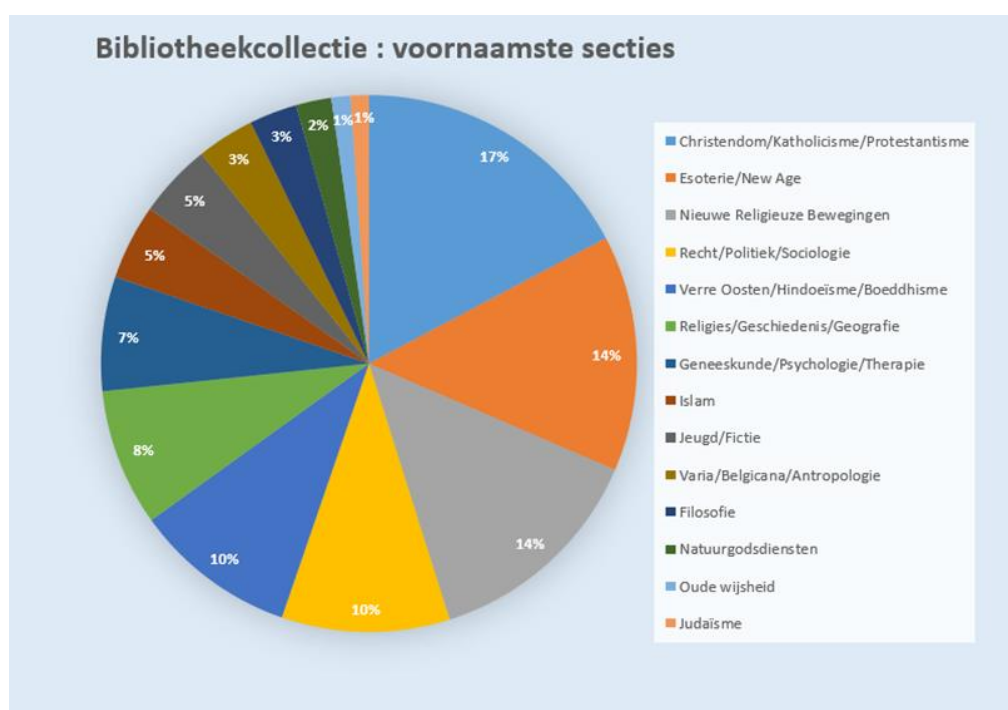
De bibliotheek is ook een belangrijke bron voor het onderzoeks- en analysewerk van het Centrum. De eerste stap is namelijk altijd om een stand van zaken van de kennis (state of the art) rond een bepaald gegeven op te stellen.

In tijden waarin desinformatie en algoritmen met hun tunneleffect hoogtij vieren, is de bibliotheek van het IACSSO meer dan nodig.

Structuur

Sinds 2013 is de bibliotheek opgedeeld in vier grote blokken, die allemaal uniform zijn qua opbouw en subrubricering (telkens van algemeen naar specifiek).

- De eerste ruimte omvat de algemene rubrieken 'filosofie', 'psychologie/psychotherapie', 'geneeskunde/welzijnstherapieën', 'sociologie', 'economie', 'politiek', 'recht' (publiek recht/strafrecht /privaatrecht/internationaal recht ...) en 'complotdenken/fake news'.
- De tweede ruimte herbergt het grootste deel van de collectie: 'religies', 'christendom', 'katholicisme', 'protestantisme', 'Midden-Oosten – judaïsme', 'Midden-Oosten – islam', 'Verre Oosten (hindoeïsme, boeddhisme en andere)', 'natuurgodsdiensten (sjamanisme/voodoo/animisme...)', 'oude wijsheid' (mythologie, heidendom/Kelten...)', 'esoterisme', 'nieuwe religieuze bewegingen', 'new age' en 'Belgicana' (boeken van Belgische auteurs of met een verband met België).
- De derde ruimte bevat de tijdschriften, zowel de tijdschriften waarop het Centrum geabonneerd is als losse nummers.
- De vierde ruimte omvat fictie en jeugdboeken.

De rubricering en catalogisering daarvan verloopt conform de bestaande structuren in de bibliotheek. Deze logica wordt ook doorgetrokken in het 'Bibliotheek 2.0'-programma.

De bibliotheek beschikt over een vaste rubriek 'nieuwe aanwinsten', waar de nieuw binnengekomen naslagwerken kunnen worden geraadpleegd alvorens ze in de rekken worden geplaatst. Deze rubriek heeft een vaste plaats in de tweede ruimte.

Collectie

Tussen 2017 en 2023 groeide de collectie aan met **1 137 titels**.

Een lijst met actuele aanwinsten is te vinden op de website van het Centrum (www.iacssso.be), onder de rubriek 'Bibliotheek' en 'laatste aanwinsten'.

Het Centrum is geabonneerd op 49 wetenschappelijke uitgaven en andere specifieke bladen, tussen 2017 en 2023 goed voor een totale toename van **727 nummers**.

Daarnaast beschikt het Centrum over een omvangrijke collectie losse gespecialiseerde nummers van diverse tijdschriften en over een verzameling van meer dan 700 audiovisuele documenten (dvd's, cd-rom's, cd's, geluidscassettes, videocassettes).

Het IACSSO waakt erover zijn nauwe verbinding met de samenleving en de levensbeschouwelijke of religieuze ontwikkelingen ervan te behouden. Ook staat het IACSSO, voor zover het budget het toelaat, open voor suggesties van het publiek of de autoriteiten om nieuwe naslagwerken aan te kopen.

Bibliotheek 3.0

Sinds april 2008 wordt de volledige catalogus ingevoerd in een door de dienst ICT van de Federale Overheidsdienst Justitie gemaakte programmatoeepassing 'Bibliotheek 2.0'. Het publiek kan deze gegevensbank anoniem raadplegen op www.juridat.be, 'Bibliotheken'.

Om de bibliotheek zichtbaarder te maken en de toegang tot kennis makkelijker te maken, is het IACSSO begonnen zijn catalogus aan te passen om hem in januari 2023 te kunnen laten aansluiten bij het '*Union Catalogue of Belgian Libraries*'-platform (www.unicat.be). En zo geschiedde. UniCat is een gezamenlijke catalogus met de collecties van verschillende Belgische bibliotheken, zoals universitaire bibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek van België (KBR) en de bibliotheken van de Koninklijke Vlaamse Academie, het Belgisch parlement, verschillende musea, religieuze instellingen, enz. Dit krachtig en doeltreffend instrument bestaat momenteel uit zo'n 18,6 miljoen naslagwerken. UniCat is toegespitst op collecties van wetenschappelijke, historische of gespecialiseerde bibliotheken en wordt gebruikt door bibliothecarissen en eindgebruikers.

Toegankelijkheid en raadpleging

De bibliotheek is één aspect van de informatieopdracht van het IACSSO en is dan ook opengesteld voor het publiek, op afspraak, van maandag tot donderdag, van 9 tot 12 uur; toegang is ook mogelijk op andere dagen en/of andere tijdstippen indien noodzakelijk. De bibliothecaris staat de bezoekers in hun taal bij in hun opzoekingswerk.

De bibliothecaris kan op grond van vragen vanuit het publiek en/of vanuit diverse autoriteiten verschillende literatuurlijsten opmaken omtrent stromingen of groeperingen. Momenteel bestaan er lijsten over Soka Gakkai, Raël, Tibetaans boeddhisme, Opus Dei, de organisatie van de getuigen van Jehova, antroposofie, neopaganisme of de Nieuwe Germaanse Geneeskunde. Die literatuurlijsten hebben tot doel de gebruikers van de bibliotheek opzoekingswerk te besparen.

Administratieve coördinatiecel (ACC)

De wet van 2 juni 1998 voorziet naast het IACSSO ook in een entiteit waarmee het IACSSO, dat er geen lid van is, samen moet werken, namelijk de 'Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties' (artikel 6, § 2, tweede lid en hoofdstuk III van de wet).

Deze cel, die bij het ministerie van Justitie wordt opgericht, is samengesteld uit verschillende actoren van de politie- en gerechtelijke wereld en van de veiligheidsdiensten die worden opgesomd in het koninklijk besluit van 8 november 1998, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 19 juli 2006.

Ze is belast met de volgende opdrachten:

- de door de bevoegde openbare diensten en overheden gevoerde acties coördineren;
- de evolutie van de onwettige praktijken van de schadelijke sektarische organisaties onderzoeken;
- maatregelen voorstellen die van aard zijn om de coördinatie en de effectiviteit van deze acties te verhogen;
- in overleg met de bevoegde diensten en besturen een preventiebeleid voor de burgers tegen de activiteiten van de schadelijke sektarische organisaties, bevorderen;
- een nauwe samenwerking met het Centrum opbouwen en de nodige maatregelen treffen teneinde de aanbevelingen en voorstellen van het Centrum uit te voeren" (artikel 15 van de wet).

De ACC, die als kernopdrachten heeft om maatregelen voor te stellen, acties van de bevoegde openbare overheden te coördineren en de samenwerking te verbeteren teneinde sektarische uitwassen te bestrijden, had eveneens te kampen met 'lethargie', aangezien ze al zeven jaar niet meer was samengekomen. Op 14 september 2023 werd er dan een vergadering georganiseerd op initiatief van de procureur-generaal van Brussel, die ervan voorzitter is. Inmiddels staan er ook al andere vergaderingen op de agenda. Ook dat is een zeer positieve evolutie.

WETTELIJK KADER EN OPDRACHTEN

Algemeen

Het Informatie- en Adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties (IACSSO) werd opgericht naar aanleiding van een van de aanbevelingen die werden geformuleerd door de parlementaire onderzoekscommissie.

De samenstelling, organisatie en bevoegdheden ervan zijn vastgelegd bij de wet van 2 juni 1998 (gewijzigd bij de wet van 12 april 2004) *houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties*.

In artikel 2 van de voornoemde wet wordt het begrip ‘schadelijke sektarische organisatie’ als volgt omschreven: *“elke groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoet en die zich in haar organisatie of praktijken, overgeeft aan schadelijke onwettige activiteiten, het individu of de samenleving schaadt of de menselijke waardigheid aantast”*.

Elke groepering met een levensbeschouwelijk, spiritueel of godsdienstig doel kan het voorwerp uitmaken van een vraag om informatie of advies en aldus worden geanalyseerd door het Centrum. Dat het IACSSO een organisatie analyseert, wil niet zeggen dat het Centrum er het label ‘sekte’ op plakt en/of dat het ervan uitgaat dat ze schadelijk is.

‘Sekte’ is een neutrale term zonder waardeoordeel die op een maatschappelijk verschijnsel duidt: het wijst op een groep mensen die zich afscheidt van een godsdienst of spiritualiteit en zijn eigen leerstellingen volgt.

Omdat het de plicht van het IACSSO is neutraal te blijven en achter de vrijheid van eredienst te staan, kan het geen waardeoordelen formuleren en kan het een organisatie niet aanduiden als een ‘sekte’. Wettelijk gezien mag het IACSSO overigens geen ‘lijst van sekten of schadelijke sektarische organisaties’ opmaken (artikel 6, § 4, van de voornoemde wet).

Tot slot kun je ook algemene informatie terugvinden in de brochure ‘Is dat een sekte?’ op onze website ².

² https://www.iacssso.be/is_dat_een_sekte.pdf

Wettelijke opdrachten

De opdrachten van het IACSSO worden opgesomd in artikel 6, § 1, van de wet:

1. *het verschijnsel van schadelijke sektarische organisaties in België en hun internationale bindingen bestuderen;*
2. *een voor het publiek toegankelijk documentatiecentrum organiseren;*
3. *zorgen voor het onthaal en de informatie van het publiek en ieder persoon die een vraag tot het Centrum richt, inlichten over zijn rechten en plichten en over de wijze waarop hij zijn rechten kan laten gelden;*
4. *hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van elk openbaar bestuur, adviezen en aanbevelingen uitbrengen over het verschijnsel van de schadelijke sektarische organisaties en in het bijzonder over het beleid inzake de strijd tegen deze organisaties.”*

Het IACSSO biedt algemeen-juridische informatie, wat maakt dat de vraagstellers makkelijker stappen kunnen ondernemen mocht dat nodig blijken. Het biedt vraagstellers geen psychosociale of juridische begeleiding op maat.

Mochten vraagstellers dat wel willen, verwijst het IACSSO hen door naar gespecialiseerde diensten als SAS-Sekten of de Service d'Aide aux Victimes d'Emprise et de Comportement Sectaire (SAVECS)³, en ook naar algemenere diensten als de diensten politionele slachtofferbejegening, het Centrum Algemeen Welzijnswerk, de centra voor gezinsplanning en de Service Laïque d'Aide aux Justiciables et aux Victimes.

Hoewel het IACSSO in het kader van zijn informatieopdracht wel moet kijken naar de inhoud van het geloof, formuleert het daarover geen waardeoordeel. Het kijkt enkel of er sprake is van eventuele schadelijke praktijken voor het individu of de samenleving. Het kan (en moet soms) meldingen doen aan de bevoegde autoriteiten als blijkt dat een organisatie met een levensbeschouwelijk, spiritueel of godsdienstig doel, of een die zich als dusdanig voordoet, zich toelegt op schadelijke activiteiten.

De (personeels)leden van het IACSSO zijn onderworpen aan het beroepsgeheim (artikel 10 van de wet) en de informatie die het binnenkrijgt, wordt vertrouwelijk behandeld. De nota's en fiches van het IACSSO bevatten enkel openbare gegevens. Het kan wel zonder instemming van de vraagsteller van het beroepsgeheim afwijken en vertrouwelijke informatie aan de overheden doorgeven als dat wettelijk gezien mag of moet (getuigenis in rechte of voor een parlementaire commissie, noodtoestand, hulp aan een persoon in gevaar, terrorismebestrijding ...).

³ In 2023 sloot deze dienst zijn deuren.

Bevoegdheidsgebied

Artikel 2 van de wet 2 juni 1998 omschrijft een schadelijke sektarische organisatie als *“elke groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoet en die zich in haar organisatie of praktijken, overgeeft aan schadelijke onwettige activiteiten, het individu of de samenleving schaadt of de menselijke waardigheid aantast.”*

Het IACSSO moet het principe van neutraliteit en onpartijdigheid van de Staat⁴ in acht nemen en onthoudt zich dan ook van enig waardeoordeel over de leerstellingen. Het kijkt vooral naar het risico dat de activiteiten of praktijken schadelijk kunnen zijn voor het individu of de samenleving.

“Het schadelijk karakter van een sektarische organisatie wordt onderzocht op basis van de principes welke zijn vastgelegd in de Grondwet, de wetten, de decreten, ordonnances en in de internationale verdragen inzake de bescherming van de rechten van de mens welke door België werden geratificeerd” (artikel 2 van de wet) en aan de hand van dertien criteria van schadelijkheid die zijn vastgelegd in het verslag van de parlementaire onderzoekscommissie met het oog op de beleidsvorming ter bestrijding van de onwettige praktijken van de sekten (28 april 1997), namelijk:

Criteria van schadelijkheid :

1. *bedrieglijke of misleidende wervingsmethoden;*
2. *het aanwenden van mentale manipulatie;*
3. *de slechte fysieke of geestelijke (psychologische) behandeling waaraan adepten of hun familie worden onderworpen;*
4. *het ontzeggen aan de adepten of hun familie van passende medische zorg;*
5. *geweld, met name seksueel geweld, ten aanzien van de adepten, hun familie, derden of zelfs kinderen;*
6. *de verplichting voor de adepten om met hun gezin, hun echtgenoot, kinderen, verwanten en vrienden te breken;*
7. *het feit dat kinderen worden ontvoerd of aan hun ouders worden onttrokken;*
8. *het ontnemen van de vrijheid om de sekte te verlaten;*
9. *buitensporige financiële eisen, oplichting en verduistering van geld en goederen ten koste van de adepten;*
10. *de onrechtmatige exploitatie van het werk van de leden;*
11. *een compleet breken met de democratische samenleving die als boosaardig wordt afgedaan;*
12. *de wil om de samenleving ten gronde te richten ten voordele van de sekte;*
13. *het aanwenden van onwettige methodes om macht te verwerven.*

⁴ In de interpretatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in artikel 9 van het EVRM *“sluit het recht op vrijheid van godsdienst enige beoordeling vanwege de Staat betreffende de legitimiteit van de geloofsovertuigingen of betreffende de voorschriften om ze tot uitdrukking te brengen uit”* (Manoussakis en anderen t. Griekenland, 26 september 1996, vertaling).

A contrario van artikel 2 van de wet van 2 juni 1998 is het IACSSO dus niet bevoegd voor vragen rond:

- een natuurlijke persoon die beweert een godsdienstig of levensbeschouwelijk doel na te streven en alleen handelt, dus niet gestructureerd in een organisatie in feite of in rechte;
- organisaties in feite of in rechte die niet beweren een godsdienstig of levensbeschouwelijk doel na te streven.

Het IACSSO krijgt bijvoorbeeld heel wat vragen om informatie rond het therapeutische vakgebied. Het domein van alternatieve geneeswijzen is voortdurend in beweging, wellicht bespoedigd door de coronaperiode, en beslaat onder meer niet-conventionele geneeskunde, ayurvedische geneeskunde, het zogenoemde 'médecine symbolique' en sjamanistische behandelingen. Als de vraag geen betrekking heeft op een organisatie met levensbeschouwelijk, spiritueel of godsdienstig doel of praktijken die eventueel kunnen worden gekoppeld aan het 'sektarische verschijnsel', verwijst het IACSSO de vragen of aanvragers door naar andere bevoegde contactpersonen. Die zijn soms moeilijk te identificeren, zowel in België als in het buitenland.

Het is niet altijd even makkelijk vast te stellen of een vraag binnen het bevoegdheidsgebied van het IACSSO valt. Vaak moet er een literatuurlijst worden opgesteld en moet er voorafgaandelijk opzoekingswerk worden verricht om informatie te verzamelen over de organisatie en de levensbeschouwelijke of godsdienstige grondslagen. Dergelijke informatie vergaren kan bewerkelijk zijn, zeker als het gaat om recente of louter virtuele organisaties.

STATISTIEKEN EN CATEGORIEËN

Inleidende opmerkingen

De **vragen om informatie** die aan het Centrum worden gericht, hebben verschillende geografische en sociologische achtergronden. Zowel in Brussel als in Vlaanderen en Wallonië is de grote meerderheid van de vragen om informatie afkomstig van burgers. Daarna volgen de instellingen van het maatschappelijk middenveld, de autoriteiten, de pers en het onderwijs. Er komen ook vragen om informatie van buurlanden, zoals Nederland, Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg en Duitsland, maar soms ook van verdere landen, zoals Zwitserland en Canada, voornamelijk vanwege media en terreinorganisaties.

Als barometer van het maatschappelijke leven registreert het Centrum de vragen en de tendensen die in onze samenleving heersen. Het stelt overigens vast dat de realiteit van het publiek complex is en vrij ver afstaat van de voorstelling in de media, waarin slechts enkele spirituele of religieuze groeperingen aan bod komen naar aanleiding van een specifieke gebeurtenis of een lopende rechtszaak.

De meeste mensen die het Centrum raadplegen, willen geïnformeerd en gehoord worden in hun vaak zeer emotionele levenssituatie. De structuur, de kwaliteit, de snelheid en de neutraliteit van de follow-up van hun vraag scheppen een ruimte waarin de vraagstellers zich echt erkend voelen.

Weinig mensen dienen klacht in bij de bevoegde autoriteiten. Ongetwijfeld omdat het moeilijk of weinig doeltreffend lijkt om in te gaan tegen een naaste die tot een groep is toegetreden, ook al is het om hem of haar te helpen. Voor voormalige leden die zijn geboren in een beweging of er vele jaren toe behoord hebben, zou het indienen van een klacht neerkomen op het verraden van hun overtuigingen, het zich onttrekken aan hun verplichtingen. Anderen schamen zich voor het feit dat ze 'belazerd zijn' of zijn bang voor fysieke of spirituele represailles. Tot slot verlangen velen ernaar opnieuw rust te vinden en hun ervaringen te 'vergeten'.

De statistische analyse van de vragen die het IACSSO ontvangt, is een hachelijke onderneming, aangezien er geen rekening wordt gehouden met de complexiteit van de vragen of de subvragen, vragen die geen betrekking hebben op bewegingen maar op transversale onderwerpen, zoals minderjarigen, juridische aspecten, geestelijke gezondheid, parlementaire vragen enz.

Cyclus van een vraag

Het Centrum maakt voor elke ontvangen vraag stelselmatig een werkdossier aan om de verzamelde informatie in te bewaren en te behandelen.

Die informatie wordt bewaard in 'algemene' dossiers wanneer de 'benaming' van de groepering niet kan worden gegeven of in dossiers van welomschreven groeperingen, thematische dossiers, dossiers over 'gebruiken', dossiers van actoren in het veld, lobby's, enz. Die aanpak beoogt een pragmatisch beheer en geenszins een listing die de geest van de wet niet zou weergeven.

Wanneer iemand een vraag over een groep of een transversaal onderwerp stelt, noteren wij die vraag als een enkele ingang, ongeacht het belang van de uitwisselingen over het onderwerp en/of het aantal ervan, de ontwikkelingen en de moeilijkheidsgraad. Bijgevolg wordt een vraag om informatie van een autoriteit over een bepaalde groepering waarin honderden werkuren zijn gekropen, genoteerd als een enkele ingang alsof het een zaak is die met één telefoontje wordt afgehandeld.

Een belangrijke opmerking betreft de aard van de aan het Centrum gerichte vragen. Het is niet omdat het publiek een vraag stelt over een organisatie of een transversaal fenomeen, dat het per se een organisatie aan de schandpaal nagelt. Voorts heeft een gemeld probleem niet noodzakelijkerwijs betrekking op een hele groepering, maar zou het in werkelijkheid om een geïsoleerd individu kunnen gaan, of blijkt er geen direct verband te bestaan tussen het probleem en die groepering. Enkel de analyse van het dossier biedt aanwijzingen.

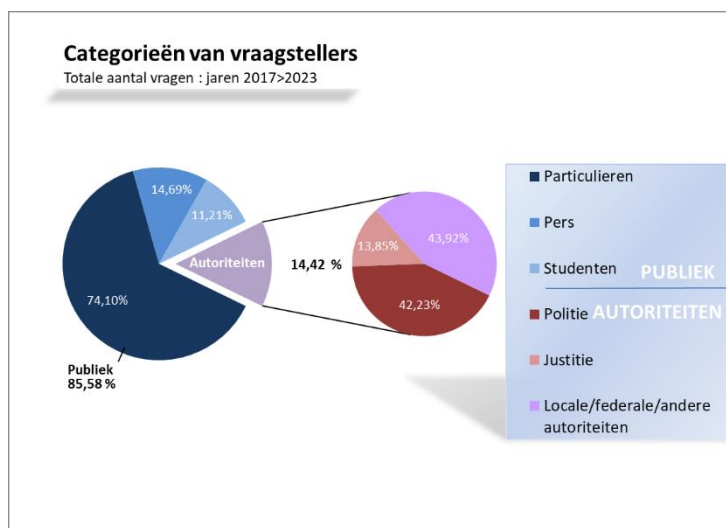
Categorieën van vraagstellers

Zowel in Brussel als in Vlaanderen en Wallonië wordt **85,58 %** van de vragen gesteld door het publiek, waarvan **74,10 %** komt van particulieren, voornamelijk van familieleden van vermoedelijke slachtoffers of hun naasten, maar ook van vertegenwoordigers van verenigingen van het maatschappelijk middenveld en verenigingen die zich in het veld inzetten voor de verdediging van de slachtoffers, of van advocaten.

Van die 85,58 % van de vragen wordt **14,69 %** gesteld door de pers⁵ en **11,21 %** door leerkrachten of studenten.

De burgerlijke autoriteiten zijn op hun beurt goed voor **14,42 %** van de vragen, waarvan **42,23 %** komt van de lokale of federale politie en **13,85 %** van de FOD Justitie en de gerechtelijke autoriteiten. De rest van de vragen is afkomstig van de lokale autoriteiten (gemeenten, OCMW's enz.) en gewestelijke, communautaire en federale Belgische of buitenlandse autoriteiten. Het feit dat de overheden alsmaar meer belang hechten aan het fenomeen van de sektarische ontsporing en aan de dienstverlening van het Centrum is zichtbaar in de praktijk.

⁵ Artikels waarin het IACSSO vermeld wordt, worden gepubliceerd in de rubriek 'Actualiteit' van de website.

Onderwerp van de vragen

Van alle vragen die aan het Centrum werden gericht, had **16,02 %** betrekking op het sektarisch verschijnsel in het algemeen, op preventie en op criteria van schadelijkheid, of nog op juridische aspecten, zoals vragen in verband met het ouderlijk gezag of schenkingen.

5,79 % had betrekking op het IACSSO zelf en **2,17 %** viel 'buiten de scope' en dus buiten het bevoegdheidsgebied van het IACSSO.

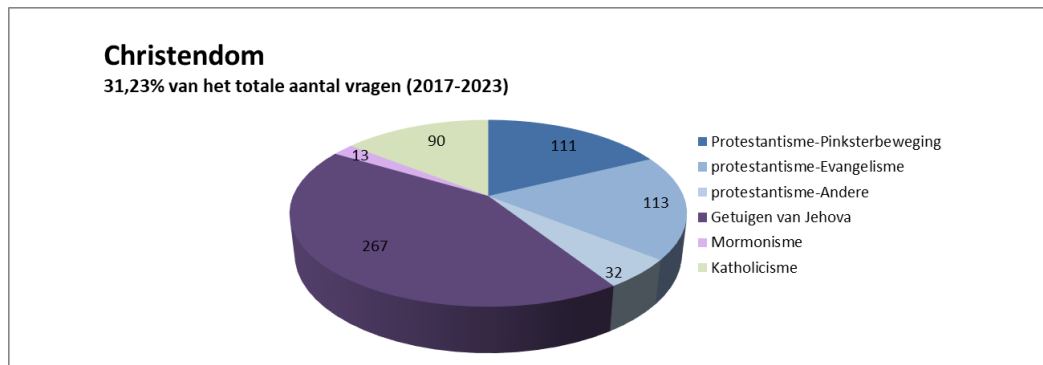
De rest van de vragen – **76,02 %** – had betrekking op organisaties of op gebruiken van groepen met een levensbeschouwelijk, spiritueel of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoen.

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de vragen van het publiek en de autoriteiten, gerangschikt per organisatie of categorie van onderwerp.

Het grootste aantal vragen gaat over organisaties die zijn ontstaan uit het protestantisme of ermee gelijkgesteld zijn. In dalende volgorde zijn dat de getuigen van Jehova, het evangelisme, de pinksterbeweging en, in veel mindere mate, het mormonisme. In zijn geheel is het onderwerp 'protestantisme' goed voor een vijfde van de vragen. Die kerken volgen vaak de migratieroutes en komen aanvankelijk vooral in steden voor.

Er kan vastgesteld worden dat bijna een derde van de vragen verband houdt met het christendom in ruime zin.

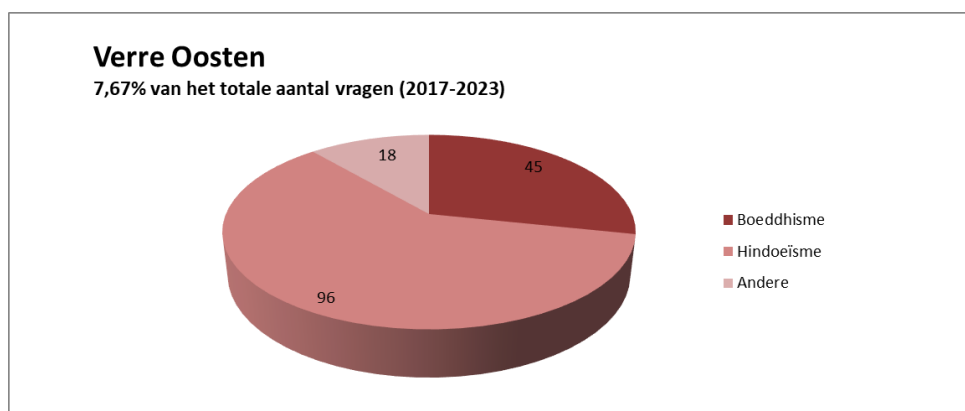

Het op een na meest voorkomende onderwerp is dat met betrekking tot de organisaties met een levensbeschouwelijk, spiritueel of godsdienstig doel en hun gebruiken in verband met **gezondheid, welzijn en persoonlijke ontwikkeling**. Die vragen zijn in totaal goed voor **18,97 %**. Sommige gebruiken kunnen als negatief worden ervaren wegens het exclusieve gebruik ervan en, de facto, wegens de verwerping van de conventionele geneeskunde die ze bepleiten of teweegbrengen. Ze doen ook vragen rijzen wanneer welzijnstherapeuten of -beoefenaars misbruik maken – met name op financieel niveau – van de kwetsbaarheid van mensen die hen vaak als hun ‘laatste hoop’ beschouwen.

Veel mensen voelen zich echter aangesproken door die therapieën en gebruiken inzake welzijn en persoonlijke ontwikkeling zonder dat dat problemen oplevert.

De gezondheids crisis heeft ook een impact gehad op de vragen die aan het Centrum worden gericht. Het Centrum ontvangt steeds meer vragen over groeperingen waarvan de ideologie elementen van complotdenken omvat en/of die verband houden met extreemrechtse bewegingen. Sommige van die groeperingen verwerpen de soevereiniteit van de Staat – die ze als onwettig beschouwen – en willen zich ervan losmaken.

Vervolgens komen de vragen betreffende de groepen en gebruiken van oosterse godsdiensten.

Meldingen aan de overheidsinstanties

Wanneer er vragen aan het IACSSO worden gericht of onderzoek **aanwijzingen van mogelijke sektarische uitwassen**, ernstige gevaren voor mensen of het plegen van **mogelijke misdrijven** aan het licht brengt, stelt het secretariaat van het Centrum meldingen aan de bevoegde autoriteiten op. Die meldingen gaan over zeer uiteenlopende spirituele, religieuze of zich als dusdanig beschouwende organisaties.

In sommige gevallen is het IACSSO zelfs verplicht om meldingen te doen, met name in het kader van de verplichting om hulp te verlenen aan mensen die in gevaar verkeren en de verplichting om misdrijven aan te geven (artikel 422bis van het Strafwetboek en artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering).

Aangezien in de wet houdende oprichting van het IACSSO, het Strafwetboek of het Wetboek van Strafvordering niet is voorzien in een specifieke verplichte vorm voor het opstellen van een melding, heeft het IACSSO daarvoor zelf een schema vastgelegd, dat stelselmatig wordt gevolgd, ongeacht het onderwerp of de betrokken organisatie:

- uiteenzetting van de situatie;
- presentatie van de organisatie: structuur, werking, ideologie en bibliografische verwijzingen;
- de elementen waarvan het IACSSO melding wil maken;
- eventuele getuigenis(sen).

Het doel van de meldingen is de aandacht van de autoriteiten te vestigen op de aanwijzingen van een problematiek op basis van de elementen waarover het IACSSO beschikt. Het is aan de bevoegde autoriteiten om te beslissen of ze de meldingen in behandeling nemen en zorgen voor een eventuele follow-up, zoals het leveren van bewijzen.

Tussen 2017 en 2023 heeft het secretariaat van het IACSSO **420 meldingen** opgesteld.

Aantal meldingen	
2017	Geen gegevens
2018	7
2019	50
2020	55
2021	95
2022	116
2023	97
Totaal	420

Parlementaire vragen

Tussen 2017 en 2023 werden er aan verschillende autoriteiten parlementaire vragen voorgelegd over de situatie van het IACSSO of de sektarische ontsporing:

13.06.2017 (parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

Mondelinge vraag van mevrouw Brigitte Grouwels aan de heer Rudi Vervoort, minister-president van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Territoriale Ontwikkeling, Stedelijk Beleid, Monumenten en Landschappen, Studentenaangelegenheden, Toerisme, Openbaar Ambt, Wetenschappelijk Onderzoek en Openbare Netheid, betreffende "de controles in de Afrikaanse Protestantse Evangelistische kerken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest".

04.12.2017 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 2290 van de heer volksvertegenwoordiger Philippe Pivin van 4 december 2017 (Fr.) aan de minister van Justitie: Strijd tegen schadelijke sektarische organisaties.

21.02.2018 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 2477 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Katrin Jadin van 21 februari 2018 (Fr.) aan de minister van Justitie: Nieuwe sekten in België.

28.02.2018 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van de heer André Frédéric aan de minister van Justitie over "de Veiligheid van de Staat en de sekten" (nr. 23753).

02.05.2018 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van de heer André Frédéric aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid over "de sensibilisering van de huisartsen voor sektarische praktijken" (nr. 24474).

20.09.2018 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 2862 van de heer volksvertegenwoordiger Philippe Blanchart van 20 september 2018 (Fr.) aan de minister van Justitie: Gevaar van christelijke sekten.

23.01.2019 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van de heer Olivier Maingain aan de minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen, over "de instelling van een parlementaire onderzoekscommissie naar aanleiding van de gevallen van pedofilie bij de getuigen van Jehova" (nr. 28206).

28.03.2019 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Samengevoegde vragen van:

- de heer Stefaan Van Hecke aan de minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen, over "het seksueel misbruik bij de getuigen van Jehova" (nr. P3530);
- mevrouw Sonja Becq aan de minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen, over "het seksueel misbruik bij de getuigen van Jehova" (nr. P3531);
- mevrouw Valerie Van Peel aan de minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen, over "het seksueel misbruik bij de getuigen van Jehova" (nr. P3532).

02.04.2019 (Vlaams Parlement)

Vraag om uitleg van Lorin Parys aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over seksueel misbruik bij getuigen van Jehova. 989 (2018-2019).

04.11.2019 (Senaat)

Schriftelijke vraag nr. 7-116 van André Frédéric aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Regie der gebouwen: Wet van 26 november 2011 tot aanvulling van het Strafwetboek teneinde het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar te stellen - Klachten - Veroordelingen - Cijfers - Sectaire ontsporingen.

07.11.2019 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 269 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 7 november 2019 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Strijd tegen sektarische uitwassen.

13.12.2019 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 309 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 13 december 2019 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Strijd tegen sektarische uitwassen.

10.03.2020 (Parlement van Wallonië)

Mondelinge vraag van André Frédéric aan Christie Morreale, minister van Werkgelegenheid, Opleiding, Volksgezondheid, Sociale Actie, Gelijke Kansen en Rechten van de Vrouw: Opvang van slachtoffers van sektarische ontsporingen.

01.07.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Samengevoegde vragen van:

- Caroline Taquin aan Koen Geens (VEM Justitie, Regie der Gebouwen en Europese Zaken) over "De maatregelen voor de controle op en de bestrijding van sektarische organisaties";
- Zakia Khattabi aan Koen Geens (VEM Justitie, Regie der Gebouwen en Europese Zaken) over "De opvolging van onrustwekkende sektarische praktijken in het raam van de gezondheids crisis";
- Stefaan Van Hecke aan Koen Geens (VEM Justitie, Regie der Gebouwen en Europese Zaken) over "De meldingen van het IACSSO over sekten tijdens de coronacrisis".

08.07.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 687 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 8 juli 2020 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Klachten van slachtoffers van sektarische organisaties.

08.07.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 688 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 8 juli 2020 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Bestrijding van sektarische organisaties.

16.07.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 706 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 16 juli 2020 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Strijd tegen sektarische organisaties (MV 7621C).

16.07.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 707 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Julie Chanson van 16 juli 2020 (Fr.) aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken: Isolement bij slachtoffers van sektarische organisaties (MV 7622C).

23.09.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Mondelinge vraag nr. V55008540C van Stefaan Van Hecke en Zakia Khattabi aan de heer Koen Geens, (VEM Justitie, Regie der Gebouwen en Europese Zaken): Het gebrek aan toezicht op de sekten – De aanpak van wanpraktijken van sekten door de justitie.

12.11.2020 (Senaat)

Schriftelijke vraag nr. 7-831 van André Frédéric aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met Noordzee.

Schriftelijke vraag nr. 7- 832 van André Frédéric aan de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing.

Schadelijke sektarische organisaties - Bestrijding - Klachten ingediend door de slachtoffers - Gerechtelijke opvolging - Coördinatie tussen de verschillende overheidsdiensten - Uitwisseling van informatie - Werking - Verbetering - Opleiding.

09.12.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van Cécile Thibaut aan Vincent Van Quickenborne (VEM Justitie en Noordzee) over "Crowdfunding voor het maken van documentaires waarin complottheorieën worden verspreid".

09.12.2020 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van Cécile Thibaut aan Vincent Van Quickenborne (VEM Justitie en Noordzee) over "QAnon-aanhangers op het Belgische grondgebied" (55011299C).

15.12.2020 (Vlaams Parlement)

Schriftelijke vraag nr. 106 van Maaike De Vreese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen. Afstand nemen van religie of levensbeschouwing - Wetenschappelijk onderzoek.

08.03.2021 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag nr. 381 van de heer volksvertegenwoordiger Stefaan Van Hecke van 8 maart 2021 (N.) aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee: De opvolging van sektarische organisaties in het kader van de coronacrisis.

24.04.2021 (Senaat)

Schriftelijke vraag nr. 7-1219 van André Frédéric aan de vice-eersteminister en minister van Justitie en Noordzee.

Schriftelijke vraag nr. 7- 1220 van André Frédéric aan de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing.

Sekten - Nieuwe praktijken - Bestrijding - Evolutie van de wetgeving - Menselijke, financiële en institutionele middelen - Versterking - Coronacrisis - Gevolgen - Evaluatie.

05.05.2021 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Samengevoegde vragen van Kattrin Jadin aan Vincent Van Quickenborne (VEM Justitie en Noordzee) over "De strijd tegen schadelijke sekten" (55017266C), Stefaan Van Hecke aan Vincent Van Quickenborne (VEM Justitie en Noordzee) over "Het niet-opvolgen van sektendossiers" (55017275C).

31.05.2021 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Schriftelijke vraag en antwoord nr. 0567 van Caroline Taquin aan Vincent Van Quickenborne, vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee over de “Strijd tegen sektarische excessen tijdens de pandemie”.

15.06.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 55028887C van Catherine Fonck aan Vincent Van Quickenborne, vice-eersteminister en minister van Justitie en Noordzee, over de ‘De begeleiding van slachtoffers van sekten’.

05.07.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1277 van Caroline Taquin aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee over: Monitoring van en toezicht op sektarische organisaties.

28.07.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1405 van Caroline Taquin aan de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing: Sektarische bewegingen. - Aantal klachten.

04.08.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1344 van Caroline aan Vincent Van Quickenborne, vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee, over ‘Onderzoeken naar sektarische bewegingen’.

27.09.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1425 van Stefaan Van Hecke aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee Personeelsuitbreiding bij de VSSE. - Gevolgen opvolging sektarische organisaties.

22.12.2022 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1596 van Stefaan Van Hecke aan de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee over de samenwerking tussen de VSSE en het IACCSO.

29.03.2023 (Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag 1836 van Daniel Senesael aan de Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing over de Toepassing van de bijzondere opsporingsmethoden op sektarische uitwassen

WAARGENOMEN TENDENSEN

De indicatie van sektarische uitwassen binnen spirituele, religieuze of zich als dusdanig beschouwende organisaties is een complex fenomeen dat mettertijd evolueert en maatschappelijke veranderingen, mondiale crises en individuele aspiraties weerspiegelt. Hoewel gestructureerde internationale organisaties nog steeds deel uitmaken van het landschap, zijn er andere organisatievormen ontstaan.

De hieronder vermelde elementen zijn niet exhaustief en worden ook niet in volgorde van belangrijkheid weergegeven; de beschreven tendensen sluiten elkaar niet uit en kunnen worden gecombineerd in de ideologie van eenzelfde organisatie met meer of minder kracht naargelang de periode van de geschiedenis ervan.

Aanhoudende getuigenissen van het publiek over spiritueel en seksueel misbruik

Het IACCSO krijgt voortdurend getuigenissen van het publiek over spiritueel en seksueel misbruik binnen spirituele of religieuze organisaties. Die aangrijpende verhalen strekken ertoe een verraderlijke sektarische ontsporing binnen bepaalde religieuze of spirituele structuren aan het licht te brengen waarbij individuen in een gezagspositie hun macht misbruiken om degenen die spiritualiteit en begeleiding zoeken, uit te buiten en tot slachtoffer te maken.

"Ik wil u hartelijk bedanken omdat u me vooruit hebt geholpen met die duidelijke uitleg. Ik ben zelf huisarts en ik wist niet hoe ik moest helpen omdat er geen 'begrip' was vanwege de betrokkene."

Persoon die zich op 11 december 2023 tot het IACCSO heeft gericht.

De betrokkenen, die vaak kwetsbaar zijn en op zoek zijn naar spiritueel begrip, zeggen te maken te hebben met als spirituele gidsen vermomde roofdieren. Het fysieke, emotionele of seksuele misbruik laat diepe en blijvende littekens na die het leven van de overlevenden onherroepelijk veranderen.

Die getuigenissen onderstrepen de noodzaak van verhoogde waakzaamheid, van de responsabilisering van de plegers van misbruik en van de organisaties waarvan zij deel uitmaken, evenals van de invoering van beschermingsmechanismen binnen de organisaties om dergelijke trauma's te voorkomen. Ze wijzen er ook op dat de psychologische begeleiding van de betrokkenen een essentiële behoefte is om een erkenningsproces door te maken.

Verwerping van de conventionele geneeskunde

De verwerping van de conventionele geneeskunde kan diverse vormen aannemen. Door de spirituele dimensie beïnvloeden ze de mentale en fysieke gezondheid van de soms minderjarige aanhangers. Wanneer de hogere entiteit(en) worden verondersteld om alle ziekten te genezen, kan het raadplegen van een persoon die gemachtigd is tot de uitoefening van de geneeskunde (bv. een arts) door de groep worden beschouwd als een gebrek aan vertrouwen in de hogere entiteit.

Een andere tendens is de aanvaarding van pseudotherapieën zoals de ‘Germaanse Nieuwe Geneeskunde’ van Ryke Geerd Hamer. Die aanpak, waarbij de ziekte (met name) wordt geweten aan een psychologisch trauma dat moet worden opgelost vóór de genezing, heeft een vruchtbare voedingsbodem gevonden bij complotdenkers, antivaxers en mensen die zich tegen het establishment hebben gekeerd, en versterkt het scepticisme tegenover medische en staatsinstellingen tijdens de covidgezondheids crisis.

Er zijn groepen die herziene sjamanistische rituelen omarmen, die gepaard gaan met een recreatief gebruik van psychotrope stoffen zoals ayahuasca en zweethutten. Die convergentie tussen spiritualiteit en het gebruik van verdovende middelen doet ethische vragen en vragen in verband met de volksgezondheid rijzen evenals bezorgdheid over de potentiële uitwassen van die praktijken.

“Ook dr. X zal het woord voeren tijdens dat evenement. [...] Hij zou tweemaal tijdelijk geschorst geweest zijn door de Orde der artsen, met name omdat hij een commerciële richting had gegeven aan zijn activiteiten en zich had ingelaten met kwakzalverachtige praktijken.”

Uittreksel uit een melding van het IACCSO aan de overheden met betrekking tot de organisatie van een spiritueel evenement in april 2023.

Ontplooiing van het ‘ik’ tegenover het ‘wij’

De opmars van pseudotherapeuten en coaches getuigt van een tendens van zelfontplooiing die ten koste gaat van het collectief. Organisaties rond charismatische figuren pleiten voor een intensieve en verplichte persoonlijke ontwikkeling om toegang te krijgen tot geluk, tot verhevenheid, tot het ultieme.

Een methode – over het algemeen gebaseerd op de ervaring van ‘verlichte’ personen – brengt een culpabiliserend discours: de sleutels tot het geluk liggen besloten in het individu net als de bewuste en onbewuste obstakels om die te bereiken. Het gaat erom ‘de trauma's van eerdere levens’, ‘de psychologische conflicten’ en ‘de zelf opgelegde grenzen’ te overstijgen. Daartoe neemt de aanhanger binnen een groep deel aan een geleidelijk proces om zichzelf te ontdekken aan de hand van verschillende, meestal te betalen technieken. Om zichzelf sneller te ontdekken financiert de aanhanger soms sessies met personen die gemachtigd zijn om ze te in te richten. Sommige aanhangers kunnen ertoe worden aangezet om aanzienlijke financiële investeringen te doen, met name in cryptomunten in het kader van seminaries, lessen of andere door de organisatie gepromote activiteiten. Dat kan leiden tot schulden, des te meer omdat de trouw aan de pseudotherapeuten en coaches kan worden versterkt door sociale druk binnen de

“In deze video leg ik u uit hoe bij u thuis gemakkelijk uw onbewuste kunt toespreken. U zult eindelijk begrijpen wat de reden is van uw blokkades, verslavingen, zorgen, fobieën... Word zo de persoon die u wilt zijn. Op het einde van de video breng ik u onder hypnose. [...]”

Promotievideo van 5 december 2021

gemeenschap. De relatie tussen de organisatie en haar discipelen doet ook ethische vragen rijzen, vooral wanneer de leiders hun macht misbruiken en toxische omgevingen creëren en hun aanhangers emotioneel, fysiek of financieel uitbuiten. Dat misbruik kan gaan van misbruik van psychische zwakheid tot financiële uitbuiting en in extreme gevallen tot vormen van dwang.

Die focus op het 'ik' in plaats van op het 'wij' draagt bij tot de sociale fragmentatie en het verlies van gemeenschapssolidariteit en kan zorgen voor dynamieken met belangrijke gevolgen op psychologische, gezondheids- en economisch vlak voor de aanhangers.

Vrouwonvriendelijk en masculinistisch discours

In de interacties met het publiek heeft het IACSSO een groeiende bezorgdheid gedocumenteerd met betrekking tot de steeds toenemende masculinistische en vrouwonvriendelijke gevoelens in spirituele en religieuze kringen. Die trend beperkt zich niet

“Wij omarmen de mannelijkheid evenals de fundamentele, primitieve en traditionele mannelijke trekken en kenmerken. Dat betekent dat wij niet houden van alle concepten die dienen om mannen te vervrouwelijken en die verwerpen, of het nu gaat om metroseksualiteit, homoseksuele levensstijl, feminisme of regressief liberalisme”.

Uittreksel van de website van een neopaganistische organisatie

tot interacties met fysiek aanwezige personen, maar breidt zich duidelijk ook uit in de virtuele wereld (met inbegrip van het metaversum), waar de 'manosfeer' – een onlinesubcultuur – een polariserend, vaak haatdragend discours actief aanmoedigt en aanzet tot fysiek en verbaal geweld tegen vrouwen. De onlinegemeenschappen – ideologische, religieuze of spirituele bubbels op de digitale

platformen – verergeren die fenomenen door echokamers te creëren waarin de vrouwonvriendelijke en masculinistische discours elkaar versterken, zonder tegenspraak van buitenaf.

Het is belangrijk om te onderstrepen dat elk discours dat en elke ideologie die minachting, haat of geweld ten aanzien van een groep personen aanmoedigt, of dat nu op basis van gender of godsdienst is, strijdig is met de grondbeginselen van de eerbiediging van de mensenrechten en de waardigheid. De vrouwonvriendelijke en masculinistische discours die aanzetten tot psychisch of fysiek geweld ten aanzien van vrouwen of genders zijn onaanvaardbaar en worden bijgevolg stelselmatig door het IACCSO doorgegeven aan de bevoegde autoriteiten in de vorm van meldingen.

Conversietherapieën

Conversietherapieën – ook wel ‘seksuele-heroriënteringstherapieën’ genoemd – hebben tot doel iemands seksuele geaardheid te veranderen, van homoseksualiteit of biseksualiteit naar heteroseksualiteit. Die praktijken worden als onethisch beschouwd en werden bekritiseerd door tal van geestelijke-gezondheids-, beroeps- en mensenrechtenorganisaties, met name wegens de schending van het recht op privéleven, waardigheid en bescherming tegen foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen. Daarom heeft het IACSSO een fiche over de conversietherapieën opgesteld voor het publiek en de autoriteiten.

“Homoseksualiteit is een ernstige stoornis, een zonde waarvan de specifieke daad door de Heilige Schrift wordt gerangschikt onder de ‘hemeltergende zonden’. En de Kerk moet zich onttrekken aan de druk van een verdorven, onzedelijke wereld. Het is schandelijk hoe ze aanbeveelt homoseksuelen te aanvaarden zoals ze zijn en niet meer oproept tot conversie, boetedoening en de strijd tegen ongeregelde en zondige neigingen.”
(vertaling)

Uittreksel uit een verklaring van een organisatie die thans ontbonden is en aangaf christelijk en extreemrechts te zijn.

Het heilige vrouwelijke

De notie van het ‘heilige vrouwelijke’ duikt op als een significante trend in het moderne spirituele landschap, met name binnen newagebewegingen, neosjamanistische bewegingen en bewegingen die verschillende vormen van yoga beoefenen. In antwoord op de zogenaamde ‘traditionele’ paradigma’s en archetypen zou het ‘heilige vrouwelijke’ een terugkeer voorstellen naar het vrouwelijke ‘ik’, waarbij kwaliteiten als intuïtie, empathie en verbinding met de aarde, waarvan men vaak het gevoel heeft dat ze door het patriarchaat naar de marge zijn verbannen, worden belicht. De sociale media spelen een cruciale rol voor de verspreiding van de ideeën. Het aantal onlinegemeenschappen, discussiegroepen en pagina’s over het ‘heilige vrouwelijke’ neemt snel toe, waardoor er een virtuele ruimte ontstaat waarin aanhangers hun ervaringen delen.

De ‘rode tenten’ en ‘vrouwenkringen’ zijn voorbeelden van die praktijken, waarbij het ‘zusterschap’ tussen de deelnemers soms voor financiële doeleinden wordt uitgebuit, bijvoorbeeld via piramideverkoop.

‘Anti-establishment’-organisaties, soevereine burgers en ecodorpen

De opkomst van ‘anti-establishment’-organisaties, soevereine burgers en ecodorpen is een significante evolutie in het hedendaagse religieuze en spirituele landschap. Die groepen, die (onder meer) in de newagebeweging verankerd zijn, pleiten voor zelfvoorziening en individuele soevereiniteit. Die trend tekent zich af in een context waarin het vertrouwen ten aanzien van de traditionele autoriteiten op de proef wordt gesteld, wat aanleiding geeft tot een zoektocht naar alternatieve oplossingen en twijfel over de bestaande maatschappelijke modellen.

“Binnen vijf jaar is de wereld in vrede en herschikt ze zich op de grondvesten van nieuwe bestuursstelsels, ofwel verwordt ze tot de mondialistische en ultramaterialistische hel die de heersende pedosatanistische klassen propageren.”
(vertaling)

Uittreksel uit een open brief van een Franse organisatie van soevereine burgers aan de journalisten die op 24 december 2020 werd gepubliceerd.

‘Anti-establishment’-organisaties stellen de legitimiteit en integriteit van de overheids-, financiële en onderwijsinstellingen ter discussie. Ze drukken vaak een zekere ontevredenheid uit ten aanzien van beleidslijnen die worden beschouwd als onrechtvaardig, ondoeltreffend of strijdig met hun waarden. Die verwerping van de overheidsinstanties kan leiden tot de vorming van autonome gemeenschappen, die zich proberen te bevrijden van verplichtingen die volgens hen zijn opgelegd door traditionele structuren die hun persoonlijke en collectieve ontwikkeling in de weg staan. Daarbij zijn thuisonderwijs, uit een institutioneel bankensysteem stappen en genezingspraktijken voor hen van groot belang.

De soevereine burgers staan een radicale individuele soevereiniteit voor, die vaak gebaseerd is op een eigen interpretatie van de grondrechten en het natuurrecht. Ze eisen hun onafhankelijkheid ten opzichte van de regeringen op en weigeren vaak de autoriteit van de wet te erkennen. Die extreme visie op de eigen soevereiniteit kan leiden tot juridische confrontaties en spanningen met de autoriteiten.

Ecodorpen, die vaak worden geassocieerd met ecologische idealen, kunnen ook een voedingsbodem zijn voor ‘anti-establishment’-bewegingen. Sommige van die ecodorpen nemen alternatieve levenswijzen aan, waarbij de nadruk wordt gelegd op zelfvoorziening, het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de ontwikkeling van onafhankelijke gemeenschapsstructuren. Soms kunnen die gemeenschappen echter evolueren naar vormen van radicalisme, waarbij ze niet alleen de maatschappelijke normen in vraag stellen, maar ook de fundamenteën zelf van de representatieve democratie.

Naar nieuwe vormen van sektarische uitwassen? Artificiële intelligentie (AI) en religieuze en spirituele organisaties

De snelle opkomst en vooruitgang van artificiële intelligentie (AI) hebben grote veranderingen teweeggebracht in de hele samenleving, ook binnen de religieuze en spirituele organisaties. Die thans alomtegenwoordige technologie wordt

“De generatieve AI die nieuwe inhoud kan creëren of voortbrengen, bezit verschillende kenmerken die vaak geassocieerd worden met goddelijke wezens, zoals godheden of profeten.”

Vrije vertaling,
<https://theconversation.com/gods-in-the-machine-the-rise-of-artificial-intelligence-may-result-in-new-religions-201068>

steeds slimmer en doet vragen rijzen over de impact ervan op religie en spiritualiteit. Veel organisaties beginnen AI te integreren, onder meer met robots die preken houden, raad geven en zelfs deelnemen aan het gebed. Er ontstaan nieuwe geloofsuitingen en deelnemingsriten, niet alleen in het echte leven, maar ook in de virtuele ruimte. Tegelijkertijd ontstaat er ongerustheid over de ethische en metafysische grenzen tussen de mensheid en de vergoddelijkte AI.

Het IACSSO onderzoekt de kruispunten tussen geloof en AI alsook de uitdagingen en ontsporingen waarmee de organisaties en hun leden zouden kunnen worden geconfronteerd in deze nieuwe context.

WERKING VAN HET CENTRUM

Budget en logistiek

De werkingskosten van het Centrum zijn ten laste van het budget van de FOD Justitie. Zoals voor veel overheidsdiensten zijn de aan het IACSSO toegekende budgetten stabiel gebleven of in sommige gevallen zelfs verminderd, terwijl de kosten zijn gestegen (stijging lasten, energiekosten en lonen met de inflatie).

In het kader van de evaluatie van de behoeften van de overheidsdiensten inzake huisvesting heeft de Regie der Gebouwen het IACSSO in 2021 gevraagd een overzicht van zijn behoeften te bezorgen. Op basis van de staat van de lokalen en de behoeften van het IACSSO, in het bijzonder in het kader van de wettelijke opdracht om een voor het publiek toegankelijk documentatiecentrum te organiseren, heeft de Regie der Gebouwen beslist om de huurovereenkomst voor zes jaar te verlengen, omdat ze van mening is dat de huidige lokalen afgestemd zijn op de behoeften van de dienst en ook de toekomstige uitbouw van de bibliotheek mogelijk te maken.

Verandering in de follow-up van de vragen

Sinds mevrouw Kerstine VANDERPUT in oktober 2017 als directrice in dienst is getreden, werden er nieuwe dynamieken en werkprocessen opgezet.

Het secretariaat kon in 2019 worden uitgerust met een nieuw systeem voor het beheer van de correspondentie, waardoor de inkomende en uitgaande informatie stelselmatig wordt opgeslagen in een tool die toegankelijk is voor het personeel dat bevoegd is om die informatie te verwerken. Dankzij dat systeem kan alle correspondentie met betrekking tot een vraag en/of een organisatie direct worden teruggevonden, kan iemand anders de follow-up overnemen indien de dossierbeheerder afwezig is en is het gemakkelijker om statistieken met betrekking tot de activiteit van Centrum te verkrijgen. Die nieuwe aanpak heeft het mogelijk gemaakt de antwoordtermijn voor een vraag om informatie tot een week te beperken, waardoor een betere follow-up kan worden geboden aan het publiek, “dat zich goed omringd voelt”.

De informaticadienst van de FOD Justitie heeft ook een grondige studie van de werking en de behoeften van het Centrum uitgevoerd. Het doel van die studie was te onderzoeken of het mogelijk is om een gegevensverwerkingssysteem te implementeren, waardoor de informatie gemakkelijker zou kunnen worden nagevolgd en het analysewerk op die manier zou kunnen worden verbeterd. Er werd een verslag opgesteld waarin oplossingen worden voorgesteld en verschillende adviezen worden gegeven. Jammer genoeg werd de implementatie van dat systeem voor onbepaalde tijd uitgesteld wegens een gebrek aan middelen, met name personele middelen.

Beheer van vragen en gesprekken

Alle vragen om informatie komen binnen op het secretariaat, als het ware de in- en uitgang van het IACSSO, dat ze al een eerste keer verwerkt. Vervolgens worden ze doorgestuurd naar de analisten die het dossier beheren. De vragen worden individueel geanalyseerd. Eerst wordt er al eens informatie verzameld door de cel voor opzoeken op het internet en op de sociale netwerken, alsook op het niveau van de bibliotheek.

Naargelang de elementen die de vraagsteller heeft aangegeven, kan er aan hem een gesprek worden voorgesteld. Om zo'n gesprek efficiënt te laten verlopen, moet er op voorhand al bepaalde informatie worden meegedeeld (naam van de organisatie, context enz.).

Elke situatie is anders en daarom is er een reactie op maat nodig. Belangrijk is dat het IACSSO de gesprekken telkens op dezelfde manier laat verlopen. Zo moeten er minstens twee personen van het IACSSO aanwezig zijn, want men mag niet onderschatten hoe emotioneel belastend zulke gesprekken kunnen zijn. Eerst stellen zij het Centrum voor en vertellen ze welke opdrachten het uitvoert en welke maatregelen het kan nemen. Ze zijn verbonden aan het beroepsgeheim, dus het gesprek blijft vertrouwelijk.

Het is ontzettend belangrijk om vat te krijgen op de motivering van de vraagstellers. Daar peilen ze doorgaans naar bij het begin van het gesprek. Vervolgens mag de vraagsteller op zijn eigen manier vertellen welke situatie voor hem vragen oproept of hem verontrust. De leden van het IACSSO overlopen daarna de verschillende criteria van schadelijkheid, en zo kan het relaas een tweede keer worden doorgenomen en kunnen er eventuele aandachtspunten naar voren worden gebracht. Na het gesprek stellen ze een verslag op dat ze doorgaans ook aan de vraagsteller bezorgen. Desgewenst kan hij dan aanvullingen en/of correcties aanbrengen. Soms wil hij graag een tweede of derde gesprek. Het verslag wordt aan de vraagsteller voorgelegd tot hij tevreden is. Deze procedure neemt vrij veel tijd in beslag (van enkele dagen tot meerdere maanden), omdat de vraagsteller soms wat tijd nodig heeft, bijvoorbeeld door de emotionele belasting van zijn getuigenis of zijn persoonlijke situatie. Aangezien hij een schriftelijk verslag van het gesprek krijgt, moet hij de hele situatie niet opnieuw uit de doeken doen: hij kan het document van het Centrum rechtstreeks doorsturen. Zo winnen de verschillende actoren heel wat tijd en moet de vraagsteller zijn potentieel pijnlijke situatie niet nog eens van a tot z beschrijven.

Op basis van de motivering van de vraagsteller en de elementen die hij heeft aangereikt, analyseert het IACSSO of het beschikt over potentieel nuttige informatie voor de vraagsteller, zoals openbare nota's over een bepaalde organisatie, juridische nota's of literatuurlijsten. Als bepaalde elementen suggestief kunnen zijn voor schadelijke of zelfs onwettige praktijken, stelt het IACSSO hem voor om met die informatie naar de bevoegde autoriteiten te gaan, zodat die ad hoc kunnen reageren. Het gaat niet louter om de overdracht van een document, want het IACSSO plaatst de situatie binnen haar context. Sommige vraagstellers willen wel dat de informatie naar de bevoegde autoriteit wordt gestuurd, maar dan anoniem. In dat geval deelt het secretariaat van het IACSSO de autoriteiten wel mee dat het de identiteit van de getuige kent, maar dat die anoniem wil blijven. Dan anonimiseren we het relaas. Om de informatie te kunnen doorsturen, vragen we het schriftelijk akkoord van de vraagsteller, behalve in specifieke, wettelijk bepaalde gevallen (niet-verlenen van hulp aan een persoon in gevaar).

Deze manier van werken blijkt voor velen positief; niet alleen de vraagstellers vinden dat, maar ook de autoriteiten bij wie zij aankloppen met het document van het secretariaat van het IACSSO.

Als het Centrum de organisatie niet of weinig kent, voert het ook opzoekingswerk uit. Daarvoor is het contact met onze partners en de autoriteiten erg waardevol.

Wanneer het secretariaat van het IACSSO elementen vaststelt die zijn bevoegdheid te boven gaan, vaak na voorafgaandelijke opzoekingen, stelt het voor om de persoon naar een andere actor door te verwijzen.

Tot slot kan de raad van bestuur van het IACSSO aanbevelingen aan overheidsinstanties formuleren als er zich op basis van de informatie in getuigenissen wijzigingen of aanpassingen opdringen in de regelgeving of in de maatschappelijke hulpverlening. Tussen 2017 en 2022 heeft het IACSSO drie aanbevelingen geformuleerd:

- ‘Aanbeveling betreffende het georganiseerd propageren van religieus gemotiveerde polariserende opinies via sociale media: een nieuwe vorm van schadelijk sektair gedrag?’ van 7 september 2018;
- ‘Aanbeveling betreffende transparantie binnen religieuze en levensbeschouwelijke groepen en de bescherming van minderjarigen tegen seksueel misbruik in het bijzonder’ van 30 november 2018;
- ‘Aanbeveling inzake de hulp aan slachtoffers van sektarische beïnvloeding’ van 26 juni 2023.

Samenwerking met autoriteiten en partners

Op grond van zijn neutraliteit is het IACSSO geen lid bij enige federatie of vereniging.

Het secretariaat van het IACSSO heeft geregeld contact met tal van Belgische autoriteiten op alle bestuursniveaus, zoals gemeenten, FOD's, lokale of federale politie en instellingen van openbaar nut.

Als vragen aan het IACSSO of opzoekingen wijzen op potentiële sektarische uitwassen of risico's op misdrijven, stelt het secretariaat meldingen op aan de bevoegde autoriteiten, wie dat ook zijn.

Zo heeft het Centrum zijn contacten uitgebouwd met de Belgische en Europese politiediensten waarvan het regelmatig vragen krijgt over concrete gevallen. Het biedt die diensten ook gerichte opleidingen aan om hen te helpen hun wettelijke opdrachten zo goed mogelijk uit te voeren.

Nadat de Veiligheid van de Staat jarenlang geen schadelijke sektarische organisaties meer had opgevolgd – een van haar wettelijke opdrachten –, is ze er sinds enkele maanden weer mee van start gegaan. Er vinden nu vruchtbare en constructieve uitwisselingen tussen de diensten plaats, waardoor de sektarische ontsparing opnieuw op de agenda staat. Dat is een zeer positieve evolutie.

Voorts had ook de Administratieve coördinatiecel (ACC) – waarvan het IACSSO geen lid is – te kampen met ‘lethargie’, aangezien ze al zeven jaar niet meer was samengekomen. Op 14 september 2023 werd er dan een vergadering georganiseerd op initiatief van de

procureur-generaal van Brussel, die ervan voorzitter is. Inmiddels staan er ook al andere vergaderingen op de agenda. Ook dat is een zeer positieve evolutie.

Op internationaal niveau werd een belangrijke inspanning goedgekeurd om uitwisselingen met buitenlandse organen met gelijkaardige opdrachten als het IACSSO (Duitsland, Canada, Frankrijk, Italië, Groothertogdom Luxemburg, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten enz.) op te starten en te ontwikkelen, waardoor we onder meer beter in staat zijn nieuwe fenomenen op te sporen.

Tot slot knoopt het IACSSO ook contacten aan met de Belgische en Europese verenigingssector en neemt het soms deel aan evenementen (colloquia/seminaries) georganiseerd door verenigingen.

Gerechtelijke procedure tegen het IACSSO

Nadat het IACSSO verschillende getuigenissen had ontvangen en er in meerdere landen tal van persartikelen/reportages en officiële rapporten waren verschenen, heeft het IACSSO een melding opgesteld over de problematiek van de aanpak van seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen binnen de organisatie van de getuigen van Jehova. Die melding is eerst in augustus 2018 naar het federaal parket overgezonden en vervolgens in december 2018 naar de Kamer van volksvertegenwoordigers en de minister van Justitie, samen met een aanbeveling betreffende de transparantie binnen religieuze en levensbeschouwelijke groepen.

De Belgische organisatie *Christelijke gemeente van Jehovah's Getuigen* (CGJG) heeft het IACSSO (de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Justitie) wegens die melding en aanbeveling voor de Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel gedaagd.

Op 16 juni 2022 heeft de rechtbank gedeeltelijk gevolg gegeven aan de eis van de CGJG door het IACSSO te veroordelen wegens te weinig omzichtigheid bij de uitwerking en verspreiding van de melding en aanbeveling. De raad van bestuur van het IACSSO heeft besloten tegen die uitspraak in beroep te gaan.

Pogingen om het Centrum te bespelen

Soms wordt er geprobeerd om van het IACSSO een politieke speelbal te maken. Sommige persartikelen beweren bijvoorbeeld dat het IACSSO een standpunt inneemt over spirituele of godsdienstige organisaties, wat regelrecht indruist tegen de neutraliteitsplicht van het Centrum. Zodra het IACSSO van zoiets lucht krijgt, speelt het systematisch kort op de bal. Indien nodig publiceert het ook persberichten op zijn website.

FICHES

Het IACSSO heeft fiches geschreven voor het publiek, waarvan hier enkele voorbeelden zijn. Indien u deze wenst te verkrijgen, kunt u uw verzoek per e-mail sturen naar info@iacsso.be.

Soevereine burgers

De Sovereign Citizens-beweging is een heterogene spirituele nevel die het idee naar voren brengt dat de publieke macht van onze samenleving wordt uitgeoefend door onwettige autoriteiten.

Gezien het feit dat burgers het slachtoffer zouden zijn van een dystopie, verkondigt deze beweging het recht van individuen om met alle middelen, inclusief geweld voor sommigen, hun soevereiniteit op te eisen ten opzichte van staatsautoriteiten die de aspiraties en natuurlijke rechten van burgers niet respecteren.

Conversietherapieën

Conversietherapieën zijn praktijken die gericht zijn op het wijzigen van de seksuele geaardheid en/of identiteit van een persoon en daarbij een beroep doen op 'genezing' of 'bevrijding'. Voorstanders van deze praktijken beschouwen homoseksualiteit als een ziekte of zonde.

In België zijn conversietherapieën verboden door de wet van 31 juli 2023, gepubliceerd op 18 oktober 2023. Artikel 3 van deze wet definieert “conversiepraktijk” als “elke praktijk die bestaat uit een fysieke interventie of het uitoefenen van psychische druk, waarvan door de dader wordt aangenomen of voorgehouden dat die erop gericht is de seksuele oriëntatie, de genderidentiteit of de genderexpressie van een persoon te onderdrukken of te wijzigen, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader”.

Schenken

Anders dan een testament is een schenking in beginsel een onherroepelijke handeling. Een donatie heeft een directe impact op het vermogen van de donor doordat het dit vermindert, terwijl het dat van de begunstigde vergroot. Het is daarom noodzakelijk om alle aspecten en gevolgen te kennen, zowel civiel als fiscaal, om met volledige kennis van de feiten te kunnen handelen.

BEZOEK DE BIBLIOTHEEK

- De bibliotheek is open van 9u tot 17u van maandag tot en met donderdag en vrijdag van 9u tot 16u.
- Enkel op afspraak via +322 / 504.91.73 of info@iacsso.be.
- Perfect voor onderzoeksprojecten en papers.